

Tartalomjegyzék

Bevezetés

Lelkigondozás

A) A LELKIGONDOZÁS KIINDULÓPONTJA: A LÉTBIZONYTALANSÁG LEGYŐZÉSE

- 1) Példák a lelkigondozásra
  - 1.1) Lelkigondozói találkozások
    - 1.1.1) *Beszélgetés az utcán*
    - 1.1.2) *Beszélgetés egy rehabilitációs intézetben*
    - 1.1.3) *Beszélgetéssorozat egy gyülekezetben*
  - 1.2) A lelkigondozás jellemzői
- 2) A létbizonytalanság megtapasztalása
  - 2.1) Az emberi test mulandóságának megtapasztalása
  - 2.2) A természet erejének való kiszolgáltatottság megtapasztalása
  - 2.3) Az emberi kapcsolatok törékenységének megtapasztalása
  - 2.4) Az egyéni destruktivitás megtapasztalása
  - 2.5) A bűn megtapasztalása
- 3) Létbizonytalanság és a keresztyén lelkigondozás
  - 3.1) Jézus lelkigondozói munkássága
    - 3.1.1) *Jézus gyógyulást hoz*
    - 3.1.2) *Jézus életlehetőségeket nyit meg*
    - 3.1.3) *Jézus meggyógyítja a testi fogyatkozásokat*
    - 3.1.4) *Jézus megbocsátja a bűnt*
    - 3.1.5) *Jézus megőrzi a természet haragja elől*
    - 3.1.6) *Jézus elveszi a halál hatalmát*
  - 3.2) Lelkigondozás az egyháztörténetben
    - 3.2.1) *A korai keresztyénség*
    - 3.2.2) *A középkor*
    - 3.2.3) *A reformáció kora*
    - 3.2.4) *A pietizmus*
    - 3.2.5) *A 20. század*
    - 3.2.6) *A lelkigondozás mai helyzete*
  - 3.3) Lelkigondozás a kulturális és vallási sokszínűségben
    - 3.3.1) *Interkulturális lelkigondozás*
      - 3.3.1.1) *Kultúra – mint korunk egyik fontos címszava*
      - 3.3.1.2) *Kultúra, mint a jelentés „tömör leírása”*
      - 3.3.1.3) *Különbségek – találkozások idegenekkel*

- 3.3.1.4) *Interkulturális lelkigondozás, mint impulzus a lelkigondozás számára*
- 3.3.2) *A kultúra és a vallás viszonyáról*
- 3.3.3) *Vallásközi lelkigondozás*
  - 3.3.3.1) *Néhány tanács a vallásközi párbeszédhez*
  - 3.3.3.2) *Vallásközi lelkigondozás, mint impulzus a lelkigondozás számára (általánosságban)*

B) A LELKIGONDOZÁS FELADATA ÉS CÉLJA: A LÉTBIZONYOSSÁG BIZTOSÍTÁSA

- 1) Létbizonyosság, mint útkeresés
  - 1.1) Létbizonyosság keresés és „empowerment”
    - 1.1.1) *Az emberi létezés okának keresése*
    - 1.1.2) *Létorientáció keresés*
    - 1.1.3) *A közösség keresés*
    - 1.1.4) *Szabadulás keresése*
    - 1.1.5) *Megbocsátás és megigazulás keresése*
- 2) Bátorítás a létbizonyosságra, kihívás és életértelmezés
  - 2.1) Bátorítás és ígéret a lelkigondozásban
    - 2.1.1) *Bátorítás és erősítés a beszélgetésben*
    - 2.1.2) *Bátorítás és megnyugtató rituálék által*
    - 2.1.3) *Igény a megbocsátásra és megigazulásra*
  - 2.2) A lelkigondozás mint kihívás és konfrontáció
    - 2.2.1) *A segítő provokáció helyzetei*
    - 2.2.2) *Konfrontálódás a „gonosz hatalmakkal”*
  - 2.3) A lelkigondozás mint segítség az élet értelmezéséhez és életmegvalósításhoz
    - 2.3.1) *Az értelmezés, mint valóság konstrukció*
    - 2.3.2) *A lelkigondozás mint értelmezési munka*
    - 2.3.3) *Lelkigondozói értelmezések a hit kontextusában*

C) A LELKIGONDOZÁS ESZKÖZE: A KAPCSOLATI MUNKA

- 1) A kapcsolati munka teológiai alapjai a lelkigondozásban
  - 1.1) Isten kapcsolatra lép velünk, emberekkel
  - 1.2) Az ember lélek volta
    - 1.2.1) *A „psyché” lélekként való értelmezése*
    - 1.2.2) *A „nefes” lélekként való értelmezése*
    - 1.2.3) *„A lélek” fogalma ma*
- 2) A lelkigondozás mint emberek közötti kapcsolat és személyes kommunikáció

- 2.1) Mit értünk kapcsolati munka alatt?
  - 2.1.1) *A lelkigondozás mint emberek közötti kapcsolat*
  - 2.1.2) *A lelkigondozás mint célirányos kapcsolat*
  - 2.1.3) *A lelkigondozás mint közel engedés és távol tartás, mint adás és elfogadás*
  - 2.1.4) *A lelkigondozói kapcsolat: dialógusos – uralkodástól mentes - félelemtől mentes*

- 2.2) A kapcsolat a kommunikációra épül
  - 2.2.1) *Képtelenek vagyunk nem kommunikálni*
  - 2.2.2) *A kommunikációnak mindig van egy tartalmi- és egy kapcsolati szintje*
  - 2.2.3) *Az érzések fontosságáról a lelkigondozói beszélgetésben*
  - 2.2.4) *A kommunikáció modellek alapján történik*
  - 2.2.5) *A kommunikáció személyes önközlés*
  - 2.2.6) *A kommunikáció egyfajta megszólítás*
  - 2.2.7) *A kommunikáció, mint folyama*

- 2.3) A lelkigondozás mint beszélgetés
  - 2.3.1) *A lelkigondozói beszélgetés alapja: a bizalom és titoktartás*
  - 2.3.2) *Szerződés és megállapodás*
  - 2.3.3) *Aktív hallgatás*
  - 2.3.4) *Áttétel és viszont-áttétel*
  - 2.3.5) *Négyszemközti beszélgetések*
  - 2.3.6) *Rövid beszélgetések a lelkigondozásban*
  - 2.3.7) *Lelkigondozói csoportbeszélgetések*
  - 2.3.8) *Telefonbeszélgetések*
    - 2.3.8.1) *Telefon-lelkigondozás*
  - 2.3.9) *Levélben végzett lelkigondozás*
  - 2.3.10) *Internetes „beszélgetések“*

- 2.4) *A rendszerben történő kapcsolati munka:*
  - a rendszerszemléletű lelkigondozás margójára*
  - 2.4.1) *A rendszerszemléletű terápia, mint a rendszerszemléletű lelkigondozás mozgatója*
  - 2.4.2) *A rendszerek dinamikája*
  - 2.4.3) *A lelkigondozás mint a rendszerbe való beavatkozás*
  - 2.4.4) *A rendszerszemléletű kapcsolati munka fontos módszertani elemei*

- 2.5) Rendszerszemléletű lelkigondozás házaspárokkal és családokkal
  - 2.5.1) *Házaspárok lelkigondozása*
  - 2.5.2) *Családok lelkigondozása*
  - 2.5.3) *Alkoholizmus, lelki betegségek és fogyatékosok a családban*

3) Biográfiai munka a lelkigondozásban

- 3.1) Az élettörténet, mint az 'én' konstruálása
  - 3.1.1) *Az élettörténet és annak üzenete a jelen helyzetre*
  - 3.1.2) *Az élettörténetek beágyazása a történelembe*
  - 3.1.3) *Az élettörténet új értelmet kaphat*
- 3.2.) A lelkigondozás, mint élettörténet feldolgozás
  - 3.2.1) *Az élettörténetet felfedezni – hallani és reflektálni*
  - 3.2.2) *Az élettörténeteket értelmezni*
  - 3.2.3) *A lelkigondozás, mint az Isten világosságában való életértelmezés*
  - 3.2.4) *Élettörténetek az élet végén*
  - 3.2.5) *Élettörténetek több generáción keresztül*
- 4) A lelkigondozó, mint személy
  - 4.1) Mindenki tud lelkigondozást végezni
  - 4.2) A lelkigondozás személyi kompetenciái
    - 4.2.1) *Megbízhatóság és jóindulatú autoritás*
    - 4.2.2) *Kapcsolatkészség a gyakorlatban*
    - 4.2.3) *A saját élettörténet feldolgozása*
  - 4.3) Az ambivalenciák, konfliktusok és krízisek kezelése
    - 4.3.1) *A közelség és távolság kettőssége*
    - 4.3.2) *A mindenhatóság és tehetetlenség kettőssége*
    - 4.3.3) *A hit és a kétely kettőssége*
    - 4.3.4) *A konfliktusokhoz és krízisekhez való hozzáállás*

D) A LELKIGONDOZÁS HÁTTERE: A SPIRITUALITÁS DIMENZIÓJA

- 1) Spiritualitás a lelkigondozói kapcsolatban
  - 1.1) A lelkigondozó spiritualitása
    - 1.1.1) *„Tudok másokról gondoskodni, mert rólam is gondoskodik valaki”*
    - 1.1.2) *„Én arra alapozok, aki nagyobb nálam”*
    - 1.1.3) *„A gyógyító kegyelemben bízom”*
    - 1.1.4) *„Sohasem bízhatok saját igazságomban”*
    - 1.1.5) *„Erőforrásom nem magamban rejlik”*
  - 1.2) A spiritualitás, mint bibliával való beszélgetés
    - 1.2.1) *József története (I. Mózes 37, 39-50)*
    - 1.2.2) *Prófétai lelkigondozás*
    - 1.2.3) *Lelkigondozás Zsoltárokkal*

- 1.2.4) *Lelkigondozás az Újszövetségben*
  - 1.2.4.1) *Jézus, mint lelkigondozó*
  - 1.2.4.2) *Lelkigondozói impulzusok Pál apostolnál*
  - 1.2.4.3) *Lelkigondozás a Jelenések könyvében*

- 1.3) Személyiség-specifikus hitvallás a lelkigondozásban
  - 1.3.1) *Az élettörténet és a hittörténet kapcsolata*
  - 1.3.2) *A lelkigondozás, mint a személyiség-specifikus hitvallás lehetővé tétele*

E) A LELKIGONDOZÁS TERÜLETEI: INTÉZMÉNYEK BEN VÉGZETT LELKIGONDOZÓI MUNKA

- 1) Az intézményanalízis fontossága
  - 1.1) Az intézményanalízis folyamatának sémája
    - 1.1.2) *Sémával történő munka a lelkigondozásra vonatkoztatva*
- 2) Lelkigondozás a gyülekezet intézményében
  - 2.1) A gyülekezet, mint gondoskodó közösség
    - 2.1.1) *A különböző életciklusban levő emberek támogatása*
    - 2.1.2) *Haldoklók lelkigondozása*
    - 2.1.3) *Gyászolók lelkigondozása*
    - 2.1.4) *Lelkigondozás szabadidőben*
    - 2.1.5) *A gyülekezeti látogatás szolgálata*
- 3) Lelkigondozás szeretetintézményekben
(Idősek otthona – fogyatékosok otthona)
  - 3.1) Idősek otthona
  - 3.2) Fogyatékosok otthona
- 4) Lelkigondozás egyházon kívüli intézményekben:
Kórház – börtön – honvédség
  - 4.1) Kórház
    - 4.1.1) *Beteglátogatás a kórházban*
    - 4.1.2) *Kórházi lelkigondozás*
  - 4.2) Börtön
  - 4.3) Honvédség
- 5) A lelkigondozás összehasonlítva más egyházi szolgálatokkal
- 6) Lelkigondozók lelkigondozása
  - 6.1) Képzés és továbbképzés a lelkigondozásban

- 6.1.1) *Képzés az egyetemi tanulmányok során*
- 6.1.2) *Pasztorálpszichológiai képzés*
- 6.1.3) *Kollegiális intervíziós csoportok*
- 6.1.4) *Lelkigondozók szupervíziója*

Szupervízió

A MUNKAHELYI PROBLÉMÁK EGYIK TANÁCSADÁSI FORMÁJA

- 1) A szupervíziós folyamat bemutatása
- 2) Szupervízió a differenciálódott munka világában
  - 2.1) A szupervízió kialakulása
    - 2.1.1) *Kezdetek a szociális munka területén*
    - 2.1.2) *A kapcsolat reflexiója a pszichoanalízisben*
    - 2.1.3) *A pedagógia hatásai*
    - 2.1.4) *A szervezeti tanácsadás hatásai*
    - 2.1.5) *Szupervízió, mint önálló tanácsadási forma*
  - 2.2) A szupervízió és a munka egzisztenciális jelentősége
  - 2.3) A munka megkülönböztetése
    - 2.3.1) *A munka bibliai értelmezése*
    - 2.3.2) *A munka az őstörténeti korban*
    - 2.3.3) *Ókor*
    - 2.3.4) *Európa a középkorban*
    - 2.3.5) *Reformáció és felvilágosodás*
    - 2.3.6) *Iparosodás kora*
    - 2.3.7) *A munka az iparosodás utáni korban*
  - 2.4) A munka jelenbeli problémái
    - 2.4.1) *A munka értéke és a munkanélküliség*
    - 2.4.2) *Fragmentálódás – racionalizálódás – individualizálódás*
    - 2.4.3) *A munka jövője*
    - 2.4.4) *Munka, nyugalom és szabadidő*
  - 2.5) A keresztyén munkaértelmezés jellemzői ma
- 3) A szupervízió definíciója és módszere
  - 3.1) Szupervíziós háromszög
  - 3.2) A szupervízió munkamódszere
    - 3.2.1) *A szupervízió, mint kutatómunka a munkahelyi problémákban*
    - 3.2.2) *Szerződés*

- 3.2.3) *A szupervízió lehetséges folyamata*
- 3.2.4) *Szupervíziós intervenciók*
- 3.2.5) *Megjegyzés a szupervízió hermeneutikájához*
- 3.2.6) *Szupervízori kompetenciák*

- 3.3) A szupervízió formái
  - 3.3.1) *Egyéni szupervízió*
  - 3.3.2) *Csoportos szupervízió*
  - 3.3.3) *Team szupervízió*

- 4) Pasztorálpszichológiai szupervízió, mint a személyiség fejlesztése és megerősítése a munkán és intézményen belül
  - 4.1) Pasztorálpszichológiai szupervízió és a lelkipozíció

  - 4.2) A pasztorálpszichológiai szupervízió képzésének rövid vázlata
    - 4.2.1) *A pasztorálpszichológiai szupervízió kurzusának egy példája*
    - 4.2.2) *A képzés formája*
    - 4.2.3) *A képzés tartalma*
    - 4.2.4) *A képzés célja*

Pasztorálpszichológia

PÁRBESZÉD A TEOLÓGIA ÉS A PSZICHOLÓGIA KÖZÖTT

- 1) A pasztorálpszichológiai szemlélet példája
- 2) Mit jelent a pasztorálpszichológia?
  - 2.1) A pasztorálpszichológia ismertetőjegye: a dialógus
    - 2.1.2) *A pasztorálpszichológia sokszínűsége*

- 3) A pasztorálpszichológiai antropológia aspektusai
  - 3.1) Az ember, mint test
    - 3.1.1) *Teológiai szempontok: Teremtés és inkarnáció*
    - 3.1.2) *Pszichológiai aspektusok: A psziché és a test egysége*

  - 3.2) Az ember és élettörténete
    - 3.2.1) *Teológiai aspektusok: Isten, mint az élettörténet kísérője és a hit lépcsőfokai*
      - 3.2.1.1) *Isten, mint élettörténetünk kísérője és az emberi élettörténet*
      - 3.2.1.2) *A hit fejlődése*
    - 3.2.2) *Pszichológiai aspektusok: a pszichikai fejlődés szakaszai*
      - 3.2.2.1) *A fejlődés, mint pszichikus tanulás*
      - 3.2.2.2) *A pszichikai fejlődés modellje*

- 3.3) A közösségben és kapcsolatban lévő ember
- 3.3.1) *Teológiai aspektusok: Az Istenhez való kapcsolat és a gyülekezet*
    - 3.3.1.1) *Istenkapcsolat és a szentek közössége*
    - 3.3.1.2) *Az egyházak és a gyülekezetek, mint különböző közösségek*
  - 3.3.2) *Pszichológiai szempontok: közösség és identitás*
    - 3.3.2.1) *Közösség és rendszer – mindenkinek mindenkire köztudó kapcsolata*
    - 3.3.2.2) *Közösség, identitás és önszeretet*

- 3.4) Az ember, mint individuum és alany
- 3.4.1) *Teológiai aspektusok: Az ember, mint teremtmény, bűnös és megigazult*
  - 3.4.2) *Pszichológiai szempontok: Az ember ösztönei és egyénné válása*
    - 3.4.2.1) *Sigmund Freud: Az embert, belső ellentmondásai ösztönzik*
    - 3.4.2.2) *C. G. Jung: Az ember individuációja*
    - 3.4.2.3) *Fritz Riemann: A félelem alaptípusai*

- 3.5) Az ember és végessége
- 3.5.1) *Teológiai szempontok: a halál, mint viszony nélküiség*
  - 3.5.2) *Pszichológiai aspektusok: Halál – meghalás – gyász, mint a tanatológia aspektusai*
    - 3.5.2.1) *Ahogy a gyermekek a halálról gondolkodnak*
    - 3.5.2.2) *A halálról alkotott kép, mint konstrukció*
    - 3.5.2.3) *Gondoskodás a haldoklókról*
    - 3.5.2.4) *Megjegyzések a gyász feldolgozásához*

4) A pasztorálpszichológiai munka feladata és célja

